

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

U2021/04610

Yttrande

Stockholm 2022-04-20

En ny rymdlag

Svensk Försäkring har inbjudits till att yttra sig över Rymdlagsutredningens betänkande *En ny rymdlag* (SOU 2021:91). I yttrandet inskränker vi oss till att behandla de frågor som berör försäkringsområdet och skadeersättning.

Försäkring av luftfartyg är något som i allt väsentligt sker på den internationella återförsäkringsmarknaden via direktförsäkringsgivare, även om det förekommer att vissa mindre luftfartyg även försäkras inom Sverige. Det är mot den bakgrunden oklart om svenska försäkringsgivare kommer att ha ett intresse i att försäkra ansvaret för en rymdverksamhetsutövare. Att erhålla försäkring på den internationella försäkringsmarknaden via direktförsäkringsgivare bör dock inte skapa några problem i dagsläget.

Det finns emellertid en del frågor som i detta sammanhang bör övervägas ytterligare. I dessa frågor följer vi nedan den föreslagna lagstiftningens paragrafer. I den mån inget annat sägs stödjer vi förslagen.

2 kap 5 § Överlåtelse av tillstånd

Det bör noteras att en försäkring är utställd på verksamhetsutövaren utifrån dennes egenskaper och kunnande av att bedriva verksamheten på ett säkert sätt. Om tillståndet överlåtes på annan verksamhetsutövare följer högst troligt inte försäkringsåtagandet med automatik med. En ny bedömning/upphandling behöver genomföras.

3 kap 6 § Ingripande

Sker en återkallelse av tillstånd är det viktigt att även försäkringsgivaren informeras om detta.

Sker en ändring av tillståndsvillkoren kan detta utgöra en riskökning, vilken kan påverka försäkringens giltighet. Även i dessa fall bör försäkringsgivaren underrättas om förändringen. Rutiner för ett sådant förfarande bör säkerställas hos Rymdstyrelsen.

4 kap 1 § Ansvar

Omfattningen av ansvaret bör förtydligas såtillvida att ansvaret bör begränsas till skada som rymdföremål orsakar på personer och egendom. Härigenom undantas ett eventuellt ansvar för rena förmögenhetsskador.

4 kap 3 § Regressrätt

För statens regressrätt gäller att " Staten kan kräva ersättning för sådant skadestånd som staten betalt på grund av åtaganden enligt internationella överenskommelser." Det finns här ingen begränsning till ansvaret enligt 4:1, dvs att det är verksamhetsutövaren som är ansvarig. Det bör förtydligas att det endast är mot verksamhetsutövare som orsakat skadan som staten har denna regressrätt.

4 kap 5 § Försäkring mm

För försäkringsskyldigheten föreslås att försäkringsbelopp ska vara 600 MSEK vid varje tidpunkt. Försäkringar med så höga försäkringsbelopp är oftast begränsade till motsvarande belopp per försäkringsperiod, normalt ett år. Det skulle innebära att det redan efter en relativt liten skada skulle uppstå en brist i försäkringsskyddet, då delar av utrymmer redan är förbrukat för annan skada. Om två skador inträffar kort efter varandra finns heller ingen möjlighet att täcka upp denna brist. För att fullt ut leva upp till kraven skulle verksamhetsutövare behöva teckna försäkring med högre belopp än vad lagen anger.

Även om en försäkring skulle gälla med t ex 600 MSEK per skada och 1 200 MSEK per försäkringsperiod gäller ändå normalt sett att flera skador som beror på samma orsak (s k serieskada) försäkringsmässigt betraktas som en skada och därmed begränsad till ett försäkringsbelopp.

Vid rymdverksamhet är det inte osannolikt att en skada i själva verket drabbar flera skadelidande. Dessa skadelidande kan drabbas av olika typer av skador, t.ex personskada, skada på lös egendom (sakskada) eller skada på fast egendom (sakskada). Dessa skador kan också inträffa vid olika tillfällen, även om skadeorsaken är densamma. Som lagförslaget är formulerat kan det uppfattas som att ansvarsskyldigheten skulle vara 600 MSEK per skadelidande. Det skulle få orimliga konsekvenser, och vara omöjligt att försäkra. Ett förslag är att istället låta skadeståndsskyldigheten utgå från en skadehändelse eller skadeorsak, och att det för varje sådan finns en ansvarsbegränsning på t ex 600 MSEK. En sådan lösning finns att finna i Patientskadelagen, där ansvarsbeloppet är begränsat till 1000 basbelopp per händelse, dock 200 basbelopp per person. Även Trafikskadelagen och Motorförsäkringsdirektivet kan vara av värde att studera i detta sammanhang.

Enligt 5 § andra stycket punkt 1 ska det vara möjligt för Rymdstyrelsen att tillåta ett lägre belopp under vissa premisser. Vi vill starkt framhålla att en sådan nedsättning inte bör ske om det föreligger risk att eventuella skador inte fullt ut kan bli ersatta. Ansvarsförsäkringen tecknas till skydd för tredje man och de skador som uppstår för tredje man är lika allvarliga oavsett vilken typ av rymdverksamhet som bedrivs.

I 5 § andra stycket punkt 2 lämnas en öppning för:

- att någon annans ansvarsförsäkring även täcker denna verksamhet. Vi har inga invändningar mot detta men vill framhålla att Rymdstyrelsen då behöver klargöra om så är fallet.
- att en annan ekonomisk säkerhet täcker verksamhetsutövarens ansvar. Vi menar att det många gånger kan föreligga stora risker med att annan säkerhet tillåts; särskilt säkerheter i det egna bolaget. Detta är en fråga som har varit under lupp under många utredningar de senaste tjugo åren, t ex miljöskadelagsutredningen, kärnkraftens ansvar m fl. Vi menar att det är en grannliga uppgift att bedöma om en annan säkerhet verkligen är säker efter det att en händelse inträffat eller om en verksamhet delas upp genom bolagisering. Mot den bakgrunden menar vi att det bör lämnas ett uppdrag till Rymdstyrelsen att i dessa fall samverka med Riksgälden och/eller Kammarkollegiet.

Förordning om rymdverksamhet 15 §

Paragrafen bör kompletteras enligt ovan med möjlighet att även få bistånd av Riksgälden, alternativt Kammarkollegiet, för att bedöma tillförlitligheten i *annan säkerhet*.

Vidare behöver det införas regel eller rutin som säkerställer att en försäkring inte har upphört om försäkringen löper på årsbasis. Det kan även vara så att verksamhetsutövaren valt att byta försäkringsgivare efter försäkringsavtalets utgång. Lämpligen begär Rymdstyrelsen från verksamhetsutövaren årligen in bevis på att försäkring finns. Motsvarande regel har t ex införts avseende de som har tillstånd att bedriva radiologisk verksamhet och avseende revisorers ansvar.

Svensk Försäkring

Mats Galvenius

Staffan Moberg